

**Государственное бюджетное общеобразовательное учреждение
"Основная общеобразовательная школа №11 г. Малгобек"
Министерство образования и науки Республики Ингушетия
ГБОУ "ООШ №11 г.Малгобек"**

УТВЕРЖДЕНО

Директор

Байтулаева Л.С.
Приказ №79 от «05» 09 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Ингушская литература »

Кхетора каьхат (пояснительная записка)

Таханарча школан хьалхашка латт доккхий декхараш. Керттерча даькъе уж да хьалкхувш йоагла тлехье эздел долаш, глулакхаца, нахаца товш, лимерза, ший моттиг длалаца ховш, Даьхе а, кьам а, дезал а лоархлаш, шийна хьалхашка латта декхараш кхетадеш, цу хьаькьахьа кьахьегаш, дийша, лилман лардаш ломаяь, вахаре царех пайда эца ховш хьалкхейр. Вахар дегладоагла лилма, техника, культура дегладарца. Царга хьежжа хила беза дешархошта тахан беш бола хьехам. Школашка вахарцара бувзам члоагларо дладех хьехархошкара дешархой теркам тлабахийта дезар – дукхагла долча даькъе шоашка уйла яйтар, лилман лардаш тохкаш болх байтар, лодаьчох вахаре пайда эца ховргдолаш.

Наьна мотт ломабар, грамматика хар боккха лоархлам болаш да дешархой кхетам деглабоалабара, хлана аьлча, мотт ломабарца кхетаю мета хозал, из бляхий хилар, кхыча кьамий мотт а дикагла кхетабу бераша, цар культура йовза а новкьостал ду. Дешархошта длахьехар хила деза уж кхетаргболаш, цленача, атгача меттала, лодаьчох ма хулла дукхагла дукхагла пайда эца йиш хургйолаш. Цудухьа наьна мотт хьехачо керттердар хьаькоададеш, цунна теркам тлабохийташ, грамматически бокьонаш влаши юсташ бе беза ший болх.

Наьна метта урокаш тла дешархоша глалглай метта грамматически лардаш ломаяю, кьамаьл шаьрдара балхаш а ду. Пхелагача классе доладу грамматически даьа – морфологи ломаяе, из болх длахьо ялхлаглчей ворхлаглчей классашка. Из раздел я кьамаьла доакьоех кхетам луш, хьалха царех лодаьр клоаргдеш, шердеш. Кьамаьла доакьош ломадеш дешархошта ха деза предложенешта юкьера уж шеко йоацаш белгалдаха.

Дешархой кьамаьла культура лакхьари лодаьчун навыкаш деглайоалаяри хила деза хлара урока. Из болх длахьо тайп-тайпара упражненеш кхоачашьярца. Упражненеша новкьостал ду ломаяь бокьонаш члоаглье, орфографически а пунктуационни говзал члоаглье, грамматически материал дикагла кхетае а, йоазонца цунах пайда эца а.

Говзамеча йоазонех пайда эцаш, дувзаденна кьамаьл шаьрдеш дешархой теркам тлабахийта беза хьехархочо сочиненеш, изложенеш язьяра, говзамеча текста тохкам бе ломабара.

Тайп-тайпарча дошлоргех пайда эца лодае деза хьехархочо бераш, шоаш бувцаш бола мотт бляхий, ира, говза, хоза бувцаргболаш, кьамаьл деча хана а йоазув деш а глалаташ дергдоацаш. Хлара уроках, кердачох хоам беш, хьалха лодаьр дагалувцийта деза дешархошка, кердачун хьалха лодаьчунца бувзам а беш.

Хлара классе шу дладолалуш а шу чакхдоалаш а хьалха лодаьр кердадаккха деза дешархошца, программаца белгалбаьккха дувзаденна кьамаьл шаьрдара болх бизза длабахьа беза.

Глалглай мотт хьехара глулакх доаггача тайпара хьехархочо длахьой, дешархошта шоай наьна мотт безалургба, шоаш ломабеча кхыча кьамий метай бокьонаш йовза атта хургда.

3 класе дешара урока календарни тематически план (68 с.)

№ ар г1.	Урока тема	Сахь.	Ха		Ц1.болх
			лерх1а	йола	
	1 четвeртъ <i>Ахкеи гуйреи</i>				
1	Яндиев Дж. «Дешархошка»	1			
2	Муталиев Хь-Б. «Цхьоалаг1ча сентябре».	1			
3	Осмиев Хь. «Хьехархо».	1			
4	Льянов М. «1арамхий йтсте».	1			
5	Осмиев Хь. «Ахкан бийса», Гагиев Г. «Дог1а халхадувл», Ушинский К. «Маьлха з1анараш».	1			
6	Боков А. «Хьунаг1а».	1			
7	Хамхоев А. «Гуйра», «Гуйра».	1			
8	«Маькхах дола дош».	1			
9	Классал арахьа дешар. Оакхарех дола фаьлгаш.	1			
10	Осмиев Хь. «Ялата хам»,	1			
11	Чахкиев С. «Са юрт».	1			
	<i>1алам лорадар – Даьхе лораяр да.</i>				
12	Пришвин М. «Дагадоаг1арех», Гагиев Г. «Га д1аег1ай Мусас».	1			
13	Хашагульгов 1. «Лийга б1ийг».	1			
14	Плиев М-С. «Даьра чов»,	1			
15	Хашагульгов 1. «Лом».	1			
16	Саракаев Хь. «Борзик».	1			
17	Даурбеков Б. «Хьазилгаш лувца циск».	1			
18	Хашагульгов 1. «Сувсакъ», «Б1арзадахка»	1			
	2 четвeртъ				
19	Классал арахьа дешар «Сагах, цун гоазалах дола фаьлгаш».	1			
	<i>Берий вахар</i>				

20	Котиева Н. «Берашка», Солоухин В. «Вай берал».	1				
21	Гагиев Г. «Эздел».	1				
22	Осмиев Хь. «Д1аяха ха», Костоев 1. «Харцои нийсхой».	1				
23	Чантиев А. «Х1ана вар Мурад г1айг1ане».	1				
24	«Деналг1улакхаца хьахьокх».	1				
25	Гагиев Г. «Виза кьонах».	1				
26	Классал арахьа дешар. Сакъердаме муг1араш.	1				
27	Чантиев А. «Дика оамал».	1				
28	Шадиев С. «Бурдолг».	1				
	<i>1а.</i>					
29	Арчаков Т. «Бераш 1анна г1аддахад», Осмиев Хь. «Лоа делх»,	1				
30	Ушинский К. «Биъ дагалоаттам».	1				
31	Фаьлг. «1ани ахкани хина кьовсам».	1				
32	Хашагульгов 1. «Керда шу», Арчаков Т. «1а».	1				
	<i>III четвърть.</i>					
33	Костоев 1. «Берза 1азал».	1				
34	Фаьлг «Хьуна оакхарий кьамаьлаш», Баратынский «1ан сурташ».	1				
35	Классал арахьа дешар. Берех дола дувцараш.	1				
	<i>Гулакх, эздел – доттаг1ий ба.</i>					
36	Гагиев Г. «Виза к1ант», Сулаев М. «Ца вовза доттаг1а».	1				
37	Гагиев Г. «Ахьмади Махьмади», Плиев М.-С. «Нийса язде 1омавелча».	1				
38	Костоев 1. «Даь хьехамаш», Озиев С. «Нахацара г1улакх».	1				
39	Гагиев Г. «Мишта яа еза маькх».	1				
	<i>Дай мехка яхь йола к1антий.</i>					
40	«Арг1а т1ехьашка хинна т1ом», Мугалиев Хь. «1919 шу Экажкьонгий - Юрта».	1				
41	Классал арахьа дешар. Даьхенах йола байташ.	1				
42	Зязиков Б. «Дего гешт дергдацар».	1				
43	Шадиев С. «Кавказа турпал – Тутаева Аьсет».	1				

44	«Иштта тлом бора вежараша».	1				
45	Шадиев С. «Осканов Суламбек – халкѡа тешаме во1», «Ц1авенав тѡа лоалахо» Арчаков С.	1				
	<i>Вай ноаноех лаѡца.</i>					
46	«Наѡна кулг» шира дувцар, Мякиев А. «Наѡна бийса».	1				
	<i>Б1аѡсти.</i>					
47	Бианки В. «Март», «Оалхазараш ц1адаѡхкад».	1				
48	Шадиев С. «Ялат д1аде доладир», Осмиев Хѡ. «Б1аѡсти».	1				
49	Классал араѡа дешар. Оалхазараш дола фаѡлгаш.	1				
50	Яндиев Дж. «Балха 1уйре», фаѡлг «Доттаг1ий».	1				
51	Фаѡлг «Беши карти», Осмиев Хѡ. «Дог1а».	1				
	<i>Халкѡа багаѡбуѡам.</i>					
52	Мальсагов А. «Кицаш», «Мишта кхетаду вай кицаш».	1				
53	«Ховли-довзалеш», «Тхѡуж - илли».	1				
	<i>IVчетверть</i>					
54	Дахкильгов И. «Бийдолгаш».	1				
55	Классал араѡа дешар. 1аламах дола дувцараш.	1				
56	Фаѡлг «Кѡажкѡайг».	1				
57	Фаѡлг «Пѡагало парг1атдаѡа оакхарий».	1				
58	Фаѡлг «Борзи 1аѡхари».	1				
59	Фаѡлг «Газеи цун б1ийгии», «Хѡаѡкѡал теннад».	2				
60						
61	Фаѡлг «Са ги боаг1аргба хѡ», «Мишта 1еѡадаѡд цога1о оакхарий».	1				
62	Фаѡлг «Борзи, цога1и, пѡага1и».	1				
63	Фаѡлг «Котам».	1				
64	Фаѡлг «Дог – майра пѡага1ал».	1				
65	Фаѡлг «Пѡиди дахкеи», «Борг1али цога1и», «Хѡунсаг».	2				
66						
	<i>Шира дувцараш.</i>					
67	«Тускар ч1оаг1а делахѡ», «Ц1а деха1д».	1				
68-	«Лом – лом да», «Гий», «Миста бод биача тоалургвар».	1				

